

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

Συνοδευτικό υλικό

Γράφει ο Γ. Σεφέρης: «Για τους ανθρώπους του Κωνσταντινίου εμείς που ερχόμασταν από το σκλαβωμένο Έθνος, που είχαμε ανατραφεί μόνο με μια μεγάλη λαχτάρα, την Ελλάδα, ήμασταν οι Τουρκόσποροι...».¹

Οι πρόσφυγες θεωρήθηκαν ακόμη υπεύθυνοι για τις επί τα χείρω αλλαγές που επήλθαν στο οικισμένο ή το περιστατικό περιβάλλον της Αττικής. Παραθέτουμε χαρακτηριστικά αποσπάσματα από λογοτεχνικά έργα του Μεσοπολέμου: «Μα όχι στο Ζάππειο, για το Θεό! Το πλημμύρισε η προσφυγιά το μέγαρο. Λυπάται η ψυχή μου να το βλέπω σε τέτοιο χάλι», λέει ο ήρωας που εκφράζει το αντιπροσφυγικό πνεύμα στην *Αστροφεγγιά*² του Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου, ενώ σε συζήτηση παλιών Αθηναίων στο *Για μια καινούργια ζωή* της Λιλίκας Νάκου διατυπώνεται η άποψη ότι «Οι πρόσφυγες την κατέστρεψαν (την Αθήνα) ... Από τότε που ήρθαν αυτοί, κτίστηκαν οι συνοικισμοί σαν μεγάλα χωριά γύρω από την Αθήνα ... και είναι αυτοί που χαλάσανε την ομορφιά του αττικού τοπίου».³

Σε ένα παράθεμα από το *Ξεκίνημα μιας γενιάς* του Θέμου Κορνάρου συνοψίζεται εύστοχα, κατά τη γνώμη μας, η κύρια αιτία της αντιπαλότητας γηγενών και προσφύγων: «Εμείς δεν έχουμε να φάμε, δε χωράμε στην ψωροκώσταινα, κι ορίστε κι ενάμιση εκατομμύριο τουρκόσποροι να σου παρασταίνουνε τους ρωμηούς και να γυρεύουνε μερτικό από τη γη μας».⁴

Διαβάζουμε επίσης για τη «βεβήλωση» εμβληματικών χώρων της Κέρκυρας όπως το Δημοτικό Θέατρο και τα βασιλικά ανάκτορα.⁵

1. Γ. Σεφέρης, *Χειρόγραφο Σεπτ.*, τ. 41, Αθήνα 1972, σ. 10-11. Πρβλ. μαρτυρία του Αϊβαλιώτη Ε. Δαδιώτη: «Στο κάτω κάτω Έλληνες είμαστε κι εμείς. Δεν ήμασταν ξένοι. Και στα σχολεία μας το πρώτο που μαθαίναμε ήταν να αγαπούμε την Ελλάδα σαν θρησκεία», Α. Παναγιωταρέα, *Κυδωνιάτες αστοί και πρόσφυγες*, Θεσσαλονίκη 1994, σ. 123.
2. Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος, *Αστροφεγγιά*, εκδ. Αστήρ, Αθήνα 1980, σ. 159.
3. Λιλίκα Νάκου, *Για μια καινούργια ζωή*, εκδ. Δωρικός, Αθήνα 1976, σ. 53. Ανάλογη αναφορά συναντούμε και στους Αποίκους του Π. Φλώρου: «Κ' εκείνο το παράξενο κράμα λεβαντινισμού και ασσυριακής χοντροκοπιάς, που σε λίγα χρόνια μετέβαλε την Αθήνα σε βαρβαρικό οικοδομικό μεγαθήριο, είπε ο αρχιτέκτων Ραγκώνης», Π. Φλώρος, *Άποικοι*, εκδ. Εστία, Αθήνα 1934, σ. 144.
4. Θ. Κορνάρος, *Το ξεκίνημα μιας γενιάς. Από τα βαλτονερία της Μεγάλης Ιδέας*, εκδ. Χρόνος, Αθήνα x.x., σ. 73.
5. Η εφημερίδα *Πρόσκοπος του Ιονίου* σε άρθρο της στις 25 Σεπτεμβρίου 1924 με τίτλο «Πρόνοια διά τα Ανάκτορα» αναφέρει χαρακτηριστικά: «Τα πάντα παρεδόθησαν εις τους κύνας και ουδείς εσκέφθη ποτέ να εγείρη την χείρα με την κατάλληλον ράβδον ίνα εγκαταλείψωσι ούτοι τα ιερά και άσυλα εις α τόσον θρασέως εγκατεστάθησαν. Το ανάκτορον του Αγγέλου Μιχαήλ μετετρέπη εις κοιτώνας προωρισμένους να στεγάζωσι τους αστέγους της πατρίδας». Ανάλογες αντιδράσεις εκφράστηκαν από τον Δήμο Κερκυραίων για την παραχώρηση από τη Νομαρχία του Δημοτικού Θεάτρου για προσωρινή στέγαση των προσφύγων, Σπ. Μουρατίδης, *Πρόσφυγες της Μικράς Ασίας, Πόντου και Ανατολικής Θράκης στην Κέρκυρα (1922-1932)*, Αθήνα, εκδ. Θεμέλιο, 2005, σ. 169-171

Βιβλιογραφία

- Ανδριώτης Νίκος, «Το μικρό ταξίδι», *Η άφιξη και εγκατάσταση των Μικρασιατών προσφύγων στις Οινούσσες*, έκδ. Ναυτικού Μουσείου Αθηνών, Αθήνα 1998.
- Ανδριώτης Νίκος, «“Εμείς” και οι “άλλοι”: Πρόσφυγες και γηγενείς στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου», *Μετανάστευση, Ετερότητα και Θεσμοί υποδοχής στην Ελλάδα. Το στοίχημα της κοινωνικής ένταξης*, επιμ. Α. Τάκης, έκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2010, σ. 15-37.
- Κατσάπης Κώστας, «Αντιπαραθέσεις ανάμεσα σε γηγενείς και πρόσφυγες στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου», *Πέρα από την Καταστροφή. Μικρασιάτες πρόσφυγες στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου*, έκδ. Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού, Αθήνα 2003.
- Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, *Η Έξοδος*, τόμ. Α΄ *Μαρτυρίες από τις επαρχίες των δυτικών παραλίων της Μικρασίας*, επιμ. Φ. Αποστολόπουλος, Αθήνα 1980.
- Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, *Η Έξοδος*, τόμ. Β΄ *Μαρτυρίες από τις επαρχίες της κεντρικής και νότιας Μικρασίας*, επιμ. Γ. Μουρέλος, Αθήνα 1982.
- Manrogorodatos George, *Stilborn Republic: Social Coalitions and Party Strategies in Greece, 1922-1936*, Μπέρκλεϋ 1983.
- Παναγιωταρέα Άννα, *Κυδωνιάτες αστοί και πρόσφυγες*, έκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1994, σ. 115-126.

Επίσης:

- «Το προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα (1821-1930)», *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Γ΄ Τάξη Ενιαίου Λυκείου (Θεωρητική κατεύθυνση)*, Ο.Ε.Δ.Β., Αθήνα 1999, σ. 117-171.